

Костюкевич С.Ф., аспірант кафедри адміністративного та митного права

Науковий керівник: д.ю.н., професор Лютиков П.С.

(Університет митної справи та фінансів, м. Дніпро, Україна)

ОСОБЛИВОСТІ АДМІНІСТРАТИВНО-ПРАВОВОГО СТАТУСУ ПРИВАТНОЇ ФІЗИЧНОЇ ОСОБИ

Особливостями адміністративно-правового статусу громадян України називають:

– адміністративно-правовий статус є частиною юридичних зв'язків у рамках загального правового статусу громадян України; ці відносини і зв'язки обмежені адміністративно-правовим регулюванням;

– зміст адміністративно-правового статусу громадянина визначається сферою діяльності переважно органів виконавчої влади і місцевого самоврядування;

– стосунки громадянина з іншими суб'єктами мають особливу структуру, при якій обов'язковим суб'єктом у них є органи держави, посадові особи або інші організації та їх представники, які володіють повноваженнями адміністративно-правового характеру;

– велика рухливість адміністративного законодавства, якою визначається інтенсивне виникнення нових правових позицій, зміна, збагачення більш якісним змістом уже наявних;

– громадянин виступає в адміністративно-правових відносинах як суб'єкт прав і свобод, які є пріоритетними щодо інших правових цінностей [1, с. 34-35].

Адміністративно-правовим статусом людини і громадянина є система, елементами якої є адміністративна правоздатність і адміністративна дієздатність. Властивості, які відображають специфіку адміністративно-правових способів захисту прав та свобод людини і громадянина базуються на принципах всеоб'ємності, повноти прав та свобод громадян, їх гарантованості, поєднання інтересів особи з державними і суспільними, верховенства права, гласності, динамізму прав та свобод громадян тощо. Адміністративно-правовий статус приватної фізичної особи відображається в її загальному, соціальному та індивідуальному статусі [2, с. 35].

Суб'єктами адміністративного права можуть бути:

– індивідуальні суб'єкти (фізичні особи, які поділяються на: громадян (володіють повним набором прав і обов'язків у державі);

– іноземці та особи без громадянства (мають обмеження щодо політичних прав, не виконують військовий обов'язок);

– фізичні особи з іншим спеціальним статусом (фізичні особи – підприємці чи фізична особа – водій транспортного засобу);

– колективні суб'єкти (юридичні особи: держава, державні органи та установи, громадські об'єднання, адміністративно територіальні одиниці та їх населення, виборчі округи, релігійні організації, промислові підприємства, іноземні підприємства тощо) [3, с. 121].

Доцільно вказати, що одні вчені виокремлюють такі групи суб'єктів:

– індивідуальні суб'єкти адміністративного права (громадяни України, іноземці, особи без громадянства);

– державні органи та організації як колективні суб'єкти адміністративного права (Президент України, органи виконавчої влади, інші державні органи та організації);

– недержавні органи та організації як колективні суб'єкти адміністративного права (громадські об'єднання, органи місцевого самоврядування, релігійні організації, інші недержавні органи та організації) [4, с. 92-93].

Інші обґрунтовують такий варіант класифікаційного розподілу, який передбачає виділення груп суб'єктів відповідно до їх організаційно правової форми та наявності владних повноважень на:

– індивідуальних суб'єктів (громадян України, іноземців, осіб без громадянства, біженців), яких у свою чергу можна розподілити на індивідуальних суб'єктів із загальним адміністративно-правовим статусом;

– колективних суб'єктів, яких можна розподілити в залежності від наявності публічно владних повноважень на суб'єктів, які наділені публічно владними повноваженнями та реалізують публічний інтерес (органи публічної адміністрації, Президент України, адміністративні суди) та суб'єктів, які реалізують власні інтереси (об'єднання громадян, підприємства, установи, організації та їх структурні підрозділи) [5, с. 163].

Як бачимо, приватна фізична особа як суб'єкт адміністративного права може бути охарактеризована крізь призму двох видів спеціальних індивідуальних статусів:

– як індивідуальних суб'єктів із загальним адміністративно-правовим статусом, найчисельнішою групою яких є громадяни України, які здатні повною мірою реалізовувати свої права та виконувати обов'язки у сфері публічного управління;

– в якості індивідуальних суб'єктів із особливим адміністративно-правовим статусом, це як правило, іноземці, особи без громадянства, біженці, які наділені окремими правами у сфері публічного управління.

Систему адміністративно-правового статусу становить адміністративна правосуб'єктність – онтологічна властивість суб'єкта адміністративного права, яку він отримує завдяки галузевому правовому регулюванню, яка визначає загальні межі правової здатності суб'єкта адміністративного права та складовими якої є адміністративна правоздатність та дієздатність, деліктоздатність.

Перелік посилань:

1. Ієрусалімова І. О. Механізм адміністративно-правового забезпечення прав і свобод людини та громадянина : дис. ... кандидата юрид. наук : 12.00.07. К., 2006. 205 с.
2. Бородін І. Л. Адміністративно-правові способи захисту прав та свобод людини і громадянина : дис. ... доктора юрид. наук : 12.00.07. Х., 2003. 407 с.
3. Адміністративне право України в сучасних умовах (виклики початку ХХІ століття) : моногр. Херсон : ВАТ «Херсонська міська друкарня», 2010. 378 с.
4. Стеценко С. Г. Адміністративне право України : навч. посіб. К. : Атіка, 2007. 624 с.
5. Мацелик Т. О. Суб'єкти адміністративного права: поняття та види *Науковий вісник НУ ДПС України*. 2009. № 3 (46). С. 159–164.